

Odun Dışı Orman Ürünleri Konusunda Yürütülen Uluslararası Proje ve Etkinliklerden Örnekler

24 Şubat 2020

Giriş.....	2
Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı-FAO'ca Yürütülen Çalışmalar	2
FAO'ya NWFP Tanımı ve Önemi	2
Uluslararası İstatistik Sistemlerinde Odun Dışı Orman Ürünleri (Non-Wood Forest Products In International Statistical Systems)	3
Projeler	4
Avrupa Birliğince Desteklenen Projeler	4
Star Tree Projesi	4
INCREDIBLE Projesi	5

Giriş

Bu rapor başta FAO ve Avrupa Birliği olmak üzere, uluslararası kuruluşlar tarafından odun dışı orman ürünleri hakkında yürütülen projeleri, etkinlikleri ve üretilen raporları derlemek ve değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı-FAO'ca Yürütülen Çalışmalar

Odun Dışı Orman Ürünleri- (bundan sonra İngilizce Non Wood Forest Products kelimelerinin kısaltması olan NWFP ibaresi ve Türkçe olarak ODOU kelimesi kullanılacaktır) FAO' nun Ormancılık bölümünde, "orman ürünleri ve servisleri- forest product and services) başlığı altında yer alan NWFP alt bölümünde takip edilmektedir. <http://www.fao.org/forestry/nwfp/en/> Bu kategoride yer alan diğer ürün ve servis başlıkları ise aşağıdaki gibidir.

Forest products and services

- Edible forest insects- Yenilebilir orman böcekleri
- Wood energy- Odun enerjisi
- Harvesting- Üretim
- Industries- Endüstriler
- Trade and markets- Ticaret ve pazar
- Non-wood forest products- Odun dışı orman ürünleri

FAO'ya NWFP Tanımı ve Önemi

FAO' ya göre odun dışı orman ürünlerinin tanımı "**ormanlardan, diğer çalılık alanlardan ve ormanlar dışındaki ağaçlardan elde edilen odun dışındaki tüm biyolojik orijinli ürünler- FAO defines NWFP as being "goods of biological origin other than wood derived from forests, other wooded land and trees outside forests".**" şeklindedir.

ODOUleri doğal ormanlardan, ağaçlandırma alanlarından, tarımsal ormancılık (agroforestry) sahalarından veya ormanlar dışındaki ağaçlardan (park-bahçe, yol kenarları, şehir içi ağaçlar vs.) toplanabilir.

ODOU leri için aşağıdaki örnekler verilebilir.

- i. **Gıda ve gıda katkıları** (yenilebilir kabuklu yemişler, mantarlar, meyveler, otlar, baharatlar ve çeşniler, tıbbi ve aromatik bitkiler, avcılıktan elde edilen av etleri vb.)
- ii. **Lifler** (inşaat, mobilya, tekstil ve mutfak gereçleri)
- iii. **Reçine, sakız ve tıbbi ve kozmetik amaçlarla kullanılan bitki ve hayvansal ürünler**

Dünya çapında milyonlarca hane, geçim ve/ veya gelir için büyük ölçüde NWFP'ye bağımlıdır. Gelişmekte olan dünya nüfusunun yüzde 80'i sağlık ve beslenme ihtiyaçları için NWFP kullanmaktadır. Özellikle yoksul hanelerde kadınlar günlük geçimleri için ODOUlerini kullanmaktadır. Yerel düzeyde, NWFP aynı zamanda büyük ölçekli endüstriyel işlemler için hammadde sağlamaktadır. Bazı NWFP de önemli ihracat mallarıdır. Günümüzde bal, bambu, mantar, kabuklu meyveler, reçineler, uçucu yağlar gibi en az 150 NWFP uluslararası ticaret

açısından önemlidir. NWFP, biyolojik çeşitliliğin korunması da dahil olmak üzere çevresel hedeflere katkıları nedeniyle de son yıllarda artan şekilde ilgi çekmektedir.

Uluslararası İstatistik Sistemlerinde Odun Dışı Orman Ürünleri (Non-Wood Forest Products In International Statistical Systems)

FAO tarafından 2017 yılında hazırlanan bir raporda ¹ odun dışı orman ürünlerinin Uluslararası İstatistik Sistemlerindeki yeri irdelenmiştir. <http://www.fao.org/3/a-i6731e.pdf>

Bu rapor, üç ana uluslararası istatistiksel sınıflandırmayı gözden geçirerek odun dışı orman ürünleri (NWFP'ler) ile ilgili uluslararası istatistikleri karşılaştırmaktadır:

1. Harmonize Sistem² (HS), the Harmonized System (HS)- <https://www.foreign-trade.com/reference/hscodex.htm>,
2. Merkezi Ürün Sınıflandırması (TBM), the Central Product Classification (CPC)- https://en.wikipedia.org/wiki/Central_Product_Classification
3. Uluslararası Standart Endüstriyel Sınıflandırma (ISIC)- the International Standard Industrial Classification (ISIC)- https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf

Bu raporun eki olarak aşağıdaki ürünlerin bu üç istatistik sisteminde nasıl yer aldığı incelenmiştir.

1. EDIBLE MUSHROOMS AND TRUFFLES- Yenilebilir Mantar ve Yer Mantarları
2. FOREST BERRIES – Orman Böğürtlenleri- <https://en.wikipedia.org/wiki/Berry>
3. MAPLE PRODUCTS- Akçaağaç Ürünleri
4. EDIBLE NUTS- Yenilebilir kabuklu orman meyveleri- Fıstık, fındık, ceviz, badem
5. BAMBOO AND RATTAN- Bambu ve rattan
6. CORK- Mantar meşesi *Quercus suber* kabuğu-
7. BARK- Ağaç kabukları
8. LATEXES- Lateks-kauçuk ham maddesi
9. GUMS AND RESINS – Sakız ve reçineler
10. HIDES, SKINS AND TROPHIES – Post, deri ve trofiler
11. GAME MEAT- Av etleri
12. EDIBLE INSECTS- Yenilebilir böcekler

¹ <http://www.fao.org/3/a-i6731e.pdf>

² Harmonize Tarife nomenklatürü olarak da bilinen Harmonize Emtia Tanımı ve Kodlama Sistemi, ticareti yapılan ürünleri sınıflandırmak için uluslararası standartlara sahip bir isim ve numara sistemidir.

Projeler

FAO tarafından yürütülen projelerin daha çok Afrika'da uygulandığı görülmektedir. 2020 yılı Şubat ayı itibari ile ilgili web sayfasında <http://www.fao.org/forestry/nwfp/50270/en/> yer alan projelerin listesi aşağıdaki gibidir.

1. [Building nutrition-sensitive non-wood forest product value chains in Uganda \(2019-2020\)](#)
2. [Assessing data for MAPs \(2019-2020\)](#)
3. [Wild Foods Zambia](#)
4. [Enhancing the contribution of Non-Wood Forest Products to Food security in Central Africa: Equatorial Guinea, Chad, Rwanda, Burundi and Sao Tomé & Príncipe \(GCP/RAF/479/AFB\): 2013-2016](#)
5. [Enhancing the contribution of Non-wood Forest Products to Poverty Alleviation and Food Security in Central African countries: Gabon, Central African Republic and Republic of Congo \(GCP/RAF/441/GER\): 2009-2012](#)
6. [Enhancing Food Security through Non-wood Forest Products in Central Africa \(GCP/RAF/398/GER\): 2005-2008](#)

Avrupa Birliğince Desteklenen Projeler

Star Tree Projesi

Avrupa Komisyonundan sağlanan fonla Avrupa Orman Enstitüsü <http://efi.int/> tarafından uygulanan StarTree Projesi, kırsal kalkınma için orman kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını desteklemek için organize bir Avrupa projesidir. Proje Kasım 2012 - Ekim 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. <http://www.star-tree.eu/>

StarTree, Çok Amaçlı Ağaçların³ (Multi-purpose trees (MPT) MPT) ve Odun Dışı Orman Ürünlerinin (NWFP) kırsal alanlardaki ekonomik faaliyetleri güçlendirmek ve çeşitlendirmek için nasıl kullanılabileceğini gösteren çok taraflı ve çok katımlı uluslararası bir projedir. StarTree, MPT ve NWFP'nin yönetimini, ürün geliştirmesini, inovasyonunu, çok paydaşlı diyalogunu ve pazarlamasını geliştirmek için karşılıklı zorlukları belirleyen ve çözümler öneren entegre bir yaklaşıma dayanmaktadır. StarTree, araştırma ve yeniliklerin pazarlara aktarılmasını sağlamak ve hızlandırmak için Avrupa genelinde MPT ve NWFP üzerinde çalışan kilit araştırma organizasyonlarını ve uzmanlaşmış KOBİ'leri bir araya getirmiştir.

Bu proje kapsamında aşağıda belirtilen 14 yerde vaka incelemesi-case study yapılmış olup, bunlardan bir tanesi de Bursa'da kestane, ıhlamur ve defne için yapılmıştır. <http://www.star-tree.eu/regional-stakeholder-groups/rsg-bursa-province-turkey>

1. [Alentejo Region - Portugal](#)
2. [Bursa Province - Turkey](#)
3. [Catalonia - Spain](#)
4. [Latvia - Latvia](#)
5. [North Karelia - Finland](#)

³ <http://www.star-tree.eu/project?tab=background#mpt>

6. Osrednjeslovenska Region - Slovenia
7. Province of Valladolid - Spain
8. Scotland - United Kingdom
9. Styria Region - Austria
10. Suceava - Romania
11. Šumadija and Western Serbia - Serbia
12. Trentino-Alto Adige - Italy
13. Waldmarker Region - Germany
14. West Wales and the Valleys - United Kingdom

Proje sonunda retilen materyalin bir kısmı aşağıdaki gibidir.

1. Report presenting synthesis of regional sectoral reviews to describe the "State of the European NWFP"- http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP1/D1_3_SOSR_nov2015.pdf
2. **Report describing the improvements in the models for NWFP-** http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP2/Deliverable%20%20_def_04112015.pdf
3. **Revised silvicultural guidelines for the selected MPT and NWFP-** <http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP2/D%202.3.pdf>
4. **Description of new decision support tools for optimisation of MPT and NWFP management-** <http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP2/D%202.4.pdf>
5. State of the art, review of **silviculture, models** and decision support tools for multipurpose trees (MPT) and non-wood forest products (NWFP)- http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP2/Deliverable2_1.pdf
6. NWFP in the **international market**:current situation and trends-http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP3/D3%201-Int_trade_final.pdf
7. **The regional market of NWFP: current situation and effect on SME-** <http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP3/D3.2.pdf>
8. Trends, rural impacts and future developments of regional NWFP market- <http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP3/D%203.3.pdf>
9. Rural development and SME: the bridge between natural capital and NWFP economy- <http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP3/D%203.4.pdf>
10. NWFP sector recommendations- http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP3/D3.6_Final.pdf
11. Policy recommendations- http://www.star-tree.eu/images/deliverables/WP4/D4_5_final.pdf
12. State of the European NWFP- http://www.star-tree.eu/images/publications/project/Glossy%20SoSR_draft_final.pdf

INCREDIBLE Projesi

İngilizce adı "INCREDIBLE Innovation Networks of Cork, Resins and Edibles in the Mediterranean basin" olan Türkçesi "Akdeniz havzasında Mantar, Reçine ve Yemeklik İnovasyon Ağları" şeklinde çevrilebilecek olan proje Avrupa Birliđinin desteği ile EFI' nin koordinasyonunda uygulanmaktadır. <https://www.incredibleforest.net/>

INCREDIBLE Projesi beş farklı NWFP grubu üzerinde çalışmaktadır. Bunlar;

1. Mantar Meşesi- <https://www.incredibleforest.net/inet/cork>
2. Reçine- <https://www.incredibleforest.net/inet/resins>
3. Doğal Mantarlar&Yer Mantarları (Trüf)-
<https://www.incredibleforest.net/inet/mushrooms-and-truffles>
4. Doğal Kabuklu Meyveler&Orman böğürtlenleri-
<https://www.incredibleforest.net/inet/wild-nuts-and-berries>
5. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler- <https://www.incredibleforest.net/inet/aromatic-medicinal-plants>

Orman Mühendisleri Odası ile FAO arasında imzalanan LoA kapsamında INCREDIBLE Projesi ile iş birliği yapılması önerilmektedir⁴.

⁴ The Service Provider will cooperate with the INCREDIBLE (Innovation Networks of Cork, Resins and Edibles in the Mediterranean basin) Project <https://www.incredibleforest.net/> that focus on promoting NWFPs provided by Mediterranean forests by linking knowledge, fostering collaboration among different groups of stakeholders, developing innovative business models and enhancing the expertise of rural regions towards the development of inclusive economic strategies. The project will be operational until 2021, includes different partnering institutions (mostly research centers) from Croatia, France, Greece, Italy, Portugal, Spain and Tunisia